Трибуна вільного українського слова на вільній американській землі

СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

Адреса Редакції і Адміністрації: 'Svoboda', 81-83 Grand St., Jersey City 3, N. J.
Тел.: HEnderson 4-0237, 4-0807
УНС.: HEnderson 4-1016

РІК LXI. — Ч. 232. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, ЧЕТВЕР, 2-го ГРУДНЯ 1954. П'ЯТЬ ЦЕНТІВ — FIVE CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, THURSDAY, DECEMBER 2, 1954. No. 232. VOL. LXI.

ДЕМОКРАТИ ПРОТИ БЛЬОКАДИ КИТАЮ

НОВЛЕНД ДАЛІ ТВЕРДИТЬ, ЩО ТІЛЬКИ БЛЬОКАДОЮ МОЖНА ЗВІЛЬНИТИ АМЕРИКАНЦІВ

Вашингтон. — Впливові демократичні політики підтримали президента Айзенгавера і заявилися проти бльокади комуністичного Китаю у відплату за те, що китайські комуністи засудили до довголітньої тюрми 13-ох американських громадян. Демократичні сенатори погоджуються з Айзенгавером у тому, що бльокада Китаю могла б викликати світову війну. Але провідник республіканської більшости в Сенаті сенатор Віллям Ф. Новленд повторив своє давніше домагання, щоб уряд ЗДА почав бльокувати комуністичний Китай своєю фльотою, бо тільки таким способом може добитися звільнення засуджених американців. Та державний секретар Джан Фостер Доллес заявив у своїй промові в Шикаґо, що ЗДА діятимуть „енергійно" для звільнення своїх громадян, але тільки в рямках Об'єднаних Націй і згідно з чартером цієї світової організації. Таке саме становище займає і президент Айзенгавер. Тепер демократичні сенатори Волтер Ф. Джордж зайняв подібне становище, кажучи, що бльокада привела б до війни, а війна спричинила б не звільнення тільки швидку смерть заарештованих американських громадян у Китаю. Також демократичний сенатор, провідник демократів у Сенаті, Линдон Б. Джансон зайняв те саме становище, що й сенатор Джордж. Деяка частина республіканських сенаторів підтримує сенатора Новленда, інші сенатори займають посереднє становище між Доллесом і Новлендом, і до них належить сенатор Александер Смит з Ню Джерзі, який в загальному погоджується з Доллесом, але Смит невдоволений з того, що державний секретар не сказав, яким способом він думає звільнити арештованих американських громадян, відкидаючи бльокаду. Але більшість республіканців підтримує становище Доллеса й Білого Дому і в цій справі йдуть разом із демократами. Сенатор Новленд заявив, що в загальному становище Доллеса правильне, але американський нарід і Конґрес заінтересований в тому, що уряд зробить, коли всі мирні заходи не матимуть успіху, і комуністичні китайці не звільнять американських громадян. Демократичний конґресмен Томас Дж. Додд пропонує в листі до президента Айзенгавера, щоб ЗДА пропонували всім вільним державам перестати вести торгівлю з комуністичним Китаєм, а якби це не вдалось здійснити, то ЗДА повинні бльокадою змусити Китай до звільнення американських громадян.

Дефіцит виносив 3,117,000,000 долярів

Вашингтон. — Департамент скарбу повідомив, що дефіцит в фінансовому році, який закінчився 30 червня 1954 року, виносив 3,117,000,000 долярів. Вліті, після закінчення фінансового року подав був департамент стейту, що недобір становив в минулому році тільки 3,029,000,000 долярів, але пізніші числа в прибутках і розходах виказали, що дефіцит на 88 мільйонів вищий. ЗДА видали в фінансовому році 67,772,000,000 долярів, з того з податків вплинуло 64,655,000,000 долярів, а решту треба було заборгувати. Та все ж таки недобір був нижчий, як заплановано. На фінансовий рік 1955 урядово передбачають дефіцит у сумі 4,655,000,000 долярів, але півурядово сподіються, що недобір знову буде трохи нижчий від передбаченої суми.

Республіканці закидають „соціялізм" добродійним фундаціям

Вашинґтон. — Республіканські члени Конґресової Комісії для справ фундацій твердять, що великі добродійні фундації ведуть працю в дослідній і виховній ділянках у такому дусі, який дуже близько стоїть до ідеології соціялістів-фабіянівців, або навіть ще лівіше. Деякі члени цієї Комісії твердили, що вся виховна праця добродійних фундацій „йде наліво", і тому не заслуговує на те, щоб наукові фундації, які ведуть працю згідно з цією лівою ідеологією, були звільнювані від оподаткування. Вони домагаються, щоб комісія визнала соціялістичні тенденції в праці цих наукових фундацій. Але представники фундацій заперечили свій „соціялізм", заявляючи, що вони видають гроші на досліди, не дивлячися зовсім на політичні погляди науковців. Під час переслухань у цій справі не встановлено дійсної правди, бо свідки зізнавали по-різному. Комісія виготовила дві резолюції: більшости й меншости (демократів). Ця комісія мала б вирішити, чи такі фундації як Форда, Карнеґі і Рокефеллера мають і надалі бути звільнювані від плачення податків.

В АМЕРИЦІ

● ***У стейтовому шпиталі*** для умово-хворих в Трентоні, Ню Джерзі, збунтувалися 23 умові хворі, схопили вартового і тримали його дві години як заклодника. При цьому вони почали палити умеблювання. Бунт вдалося зліквідувати без людських жертв.

● **Бувший секретар** внутрішніх справ за часів президента Ф. Д. Рузвелта Гаролд Л. Икес пише у своїх спогадах, що президент Рузвелт інтервенював у Ватикані, щоб Папа іменував наступником померлого кардинала Мунделайна — єпископа Бернарда Шейла. Але ці заходи през. Рузвелта не увінчалися успіхом, бо Ватикан іменував на те місце теперіш. кардинала — архиєпископа Стріча.

● **З одної аптеки** в Бронксі, Н. Й., вкрадено 10 пляшечок із 200 таблетками стрихніни. Двох таких таблеток вистачає, щоб спричинити смерть людини. Злодії, мабуть, думали, що це — наркотики. Поліція остерігає людей, щоб не заживали невідомого походження таблеток.

● **Демократичний сенатор** Естес Кіфовер передбачає, що Адлей Стівенсон має всі шанси здобути демократичну номінацію на президента в 1956 році.

● **Фірма Вебб і Кнапп** набула право збудувати над залізничою станцією Пенсилвенія в Ню Йорку великий будинок, в якому, можливо, буде приміщений світовий торговельний центр. Сама станція буде змодернізована й перенесена під землю.

● **В Шикаґо 500,000 осіб** підписали петиції проти того, щоб не ухвалювати в Сенаті догани сенаторові МекКарті. В Кембрідж, Масс., 3,000 студентів Гарвардського університету підписали петиції за тим, щоб Сенат ухвалив догану сенат. МекКарті.

● **Прем'єр Цейльону** сер Джан Котевала прибуде 1-го грудня до ЗДА і відвідає Ню Йорк, Вашинґтон, Акрон, Лос Анджелес та Сан Франсіско. Він спізнився на три дні, бо затруївся харчами в Лондоні.

● **Армія повідомляє,** що військовий суд судитиме майора Амброза Г. Нудженда з Меррілу, Виск., за те, що невідповідно поводився в комуністичному полоні в Кореї.

● **В столиці Арґентини** Буенос Айресі відбулися демонстрації в користь кардинала Копелльо, проти якого виступає президент Перон. П'ятитисячна юрба не кричала урядові кличі „Життя наше за Перона", тільки „Життя наше за Христа", а також „Нехай живе Христос!", „Нехай живе Папа!", „Нехай живе кардинал Копелльо!"

Уряд Оборонної Мобілізації вишколює свої „резерви"

Вашинґтон. — Уряд Оборонної Мобілізації починає вишколювати молодих урядовців, які на випадок потреби могли б зайняти відповідні становища в оборонній продукції. Уряд Оборонної Мобілізації плянує вишколити 300 молодих урядовців, які зголосилися до цієї праці з кіл підприємців і адміністрації організованого робітництва. Ці урядовці будуть „резервою", яка забезпечуватиме, що Уряд Оборонної Мобілізації працюватиме без перерви навіть на випадок війни і зв'язаних з нею потрясень. Сто цих „резервових" урядників починає переходити вишкіл і становитиме першу частину повного корпусу працівників, що має складатися з 300 осіб. Після вишколу Уряд ОМ час від часу кликатиме на вправи цих урядовців, щоб перевірити та доповнити їхнє знання. Директор Уряду Оборонної Мобілізації Артур С. Флеммінґ заявив, що ці резервові працівники зголосилися добровільно, і тому не треба було окремого закону, який уможливлював би організацію цього вишколу, що має дати потрібних працівників на випадок крайньої необхідности під час війни.

Військовики дістануть підвишку платні від 8 до 11 відсотків

Вашинґтон. — Секретар армії Роберт Т. Стівенс заявив на зборах Товариства Емеритованих Старшин, що департамент оборони приготовляє законопроєкт про підвишку платні військовикам від 8 до 11 відсотків. Цей законопроєкт департамент оборони внесе до 84-го Конґресу вже в січні 1955. Майбутній голова Комісії Збройних Сил в Палаті Репрезентантів конґресмен Карл Винсон заявив, що підвишка платні фаховим військовикам буде першою справою, над якою працюватиме ця комісія. В новому законопроєкті є багато поліпшень для тих вояків, які хочуть зробити військову службу своїм постійним фахом. Збільшення платні залежатиме від ранґи і від часу відбутої служби. В новому законопроєкті передбачені також поліпшення для фахових військовиків, що перебирають цей фах по батьках, краща медична опіка для членів родини вояків, а також більша платня для одружених вояків - фахівців. Але секретар оборони Чарлз Е. Вилсон заявив на пресовій конференції, що пропонується підвишка в висоті від 3 до 5 відсотків, яка збільшить військовий бюджет річно на 600 мільйонів долярів.

Монтґомері закликає до збільшення летунства

Лос Анджелес, Каліфорнія. — Заступник головного командаита збройних сил НАТО, польовий маршал віконт Монтґомері, який перебуває тепер у ЗДА, промовляючи на обіді в Каліфорнійському Технологічному Інституті, заявив, що західні держави мусять перебудувати свої оборонні системи та визнати в них першорядну ролю летунства, якщо хочуть пережити найближчу війну. Монтґомері казав, що признання головної ролі за летунством мусить іти впарі з підпорядковуванням фльоти летунству та з організацією рухомих наземних військових команд, сила яких складалася б більше з атомової зброї, як із людської оборонної сили. До цього треба б ще додати цивільну протилетунську оборону, яка могла б витримати атаку водневими бомбами. Але найвища команда і провідні науковці мусять думати не тільки про оборону, але і про офензиву. Коли вирівняється теперішня перевага американської атомової зброї, тоді, казав Монтґомері, шанси виграти атомову війну матиме той, який матиме більшу оборонну силу, це значить, який зможе пережити атомово-водневу атаку з повітря. Польовий маршал Монтґомері говорив у своїй промові ще про такі справи, потрібні до оборони Заходу перед комуністичним Сходом: 1. Вільний світ мусить бути приготований на те, щоб послуговуватися атомовою зброєю і в „малих" війнах. 2. Провідні політики вільного світу повинні перестерегти совєтських диктаторів, що Захід гідно відповість на кожну нову совєтську аґресію. 3. Держави Заходу вже достосували свою оборону до атомової зброї. 4. Вільний світ потребує якоїсь організації, яка займалася б справою оборони в світовому маштабі.

Рузвелт не знав про плянований японцями напад на Перл Гарбор

Вашинґтон. — Емеритований капітан Т. В. Кіттредж, який займається історією фльоти, видрукував статтю в „Ю. С. Нюз енд Ворлд Ріпорт", в якій доводить, що президент Рузвелт в 1941 році, перед нападом японців на Перл Гарбор, не скривав жадних відомостей перед командою фльоти. Це твердження капітана Кіттреджа суперечить тому, що писав у своїй книжці про ці події адмірал Роберт А. Теоболд, який твердив, що бувший президент Ф. Д. Рузвелт мав відомості про плянований напад японців на Перл Гарбор, але не переслав їх до команди фльоти, бо хотів, щоб японці своїм вдалим нападом спровокували війну з ЗДА. Капітан Кіттредж заявляє, що ЗДА в тому часі зовсім не хотіли воювати з Японією, бо вже заносилося на війну на Атлантику. Кіттредж пише, що команда фльоти в Вашинґтоні і уряд завжди повідомляли команду фльоти на Гаваях про всі новини з світової політики.

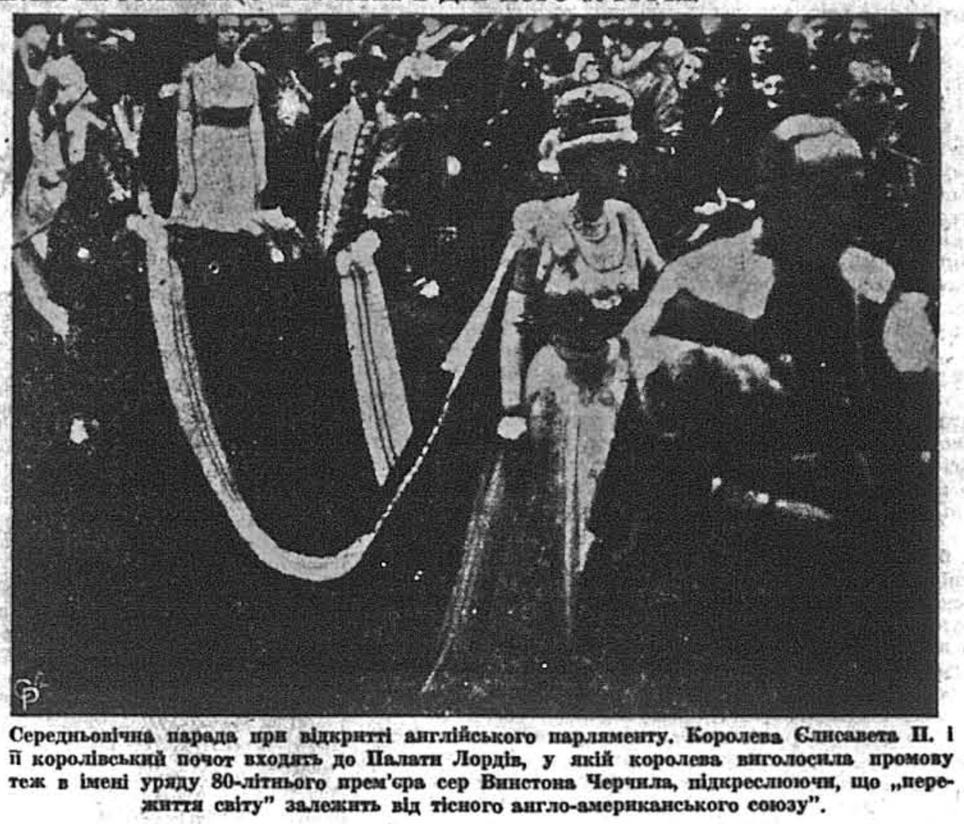
Конґресова Комісія ствердила надуживання в забезпеченні робітників

Вашинґтон. Підкомісія Праці в Палаті Репрезентантів ствердила, що одна робітнича спілка, яка належить до АФП, платила більше забезпеченевим компаніям і їхнім посередникам, ніж тим своїм членам-робітникам, що їх вона забезпечувала на час лікування в шпиталях і що мусіли внаслідок недуги користати з цього забезпечення. Перед цією підкомісією зізнавав забезпеченевий посередник Ірл Лівер з Лос Алтосу в Каліфорнії, який заявив, що йому самому видавалося, що робітнича спілка забагато йому платить. Цей посередник дістав від спілки за п'ять років 45,773 доляри, тобто 28 відсотків від заробітних премій. А забезпечені робітники дістали за той самий час на свої лікувальні видатки в шпиталях 52,094 доляри. Також зізнання віце-президента забезпеченевого товариства Даррела Смита виявили, що і ця фірма заробила коло 50,000 долярів за свою адміністраційну працю.

● **Інститут** Життьових Забезпечень стверджує, що вже немає такої, як давніше, потреби охороняти жінок проти різних надуживань в фінансових справах, бо, як видко зі звітів 50 банків, значно більше жінок, головно молодих, бере участь у веденні господарського життя, а чоловіки в меншій кількості виставляють банкові чеки.

КОРОЛЕВА ВІДКРИЛА АНГЛІЙСЬКИЙ ПАРЛЯМЕНТ

У ПРЕСТОЛЬНІЙ ПРОМОВІ ПІДКРЕСЛЮЄ ЗНАЧЕННЯ НАЙТІСНІШОГО СОЮЗУ МІЖ АНГЛІЄЮ І ЗДА. — АНГЛІЯ ПРОСЛАВЛЮЄ ЧЕРЧИЛА В ДНІ ЙОГО 80-РІЧЧЯ.

Середньовічна парада при відкритті англійського парляменту. Королева Єлисавета II. і її королівський почот входять до Палати Лордів, у якій королева виголосила промову теж в імені уряду 80-літнього прем'єра сер Винстона Черчила, підкреслюючи, що „пережиття світу" залежить від тісного англо-американського союзу".

Лондон. — „Мій уряд придає найбільшу вагу збереженню і зміцненню тісних і приязних взаємин з З'єдиненими Державами Америки. Це той сердечний зв'язок, від якого залежить спасення світу" — так сказала англійська королева Єлисавета II у своїй престольній промові, якою відкрила у вівторок 30 листопада нову сесію англійського парляменту. Вона підкреслила теж, що тільки єдність народів, приналежних до Британського Коммонвелту, може запевнити йому участь у проводі в спільноті держав. Поза тим, престольна промова підкреслила, як найважніші справи в осінній сесії парляменту, полагоду різних соціяльних реформ, що їх переводитиме консервативний уряд, передусім збільшення старечих пенсій. Життьовий стандарт населення уряд думає піднести різними публічними будовами, м. і. покращанням сіті англійських шляхів і облегшенням автомобільного руху. В ділянці закордонної політики, Англії, ставлючи на першому місці свій тісний союз з ЗДА, буде звертати особливу увагу на безпеку і добробут у південно-східній Азії та на збереження постанов Женевської конференції про Індо-Китай. Окремий більший уступ присвячено конечности реалізувати якнайшвидше постанови Лондонської і Паризької конференцій про закінчення окупації в Західній Німеччині, признання її суверенности та прийняття до НАТО. „Мій уряд вірить, що така політика, яка непохитно змагає до тієї цілі разом з іншими заінтересованими державами, так основно скріпить єдність і силу вільних народів, що постане істотна база, на якій можна буде шукати порозуміння з Совєтським Союзом" — сказала королева. Сесію парляменту відкрито з майже середньовічним традиційним церемоніялом.

У тому самому дні Лондон і вся Англія святкували 80-ті роковини дня народин англійського прем'єра Винстона Черчила. Відповідаючи на привітання, що йому уладила палата громад на спеціяльному засіданні, Черчил вправді зазначив, що почуває, що „зближається кінець моєї мандрівки", проте додав, що „деякі роботи мусить ще виконати і тим самим він не заявив ще свого бажання резиґнувати з становища прем'єра. Теперішня сесія англійського парляменту буде мабуть остання, тому, що за загальним переконанням каденція парляменту не доживе до свого приписаного кінця в 1956 році, бо уряд розв'яже парлямент ще в 1955 році й розпише нові вибори. Соціяльні реформи консервативного уряду мають власне відібрати соціялістам найважніші арґументи з соціялістичної виборчої кампанії.

Тіто поїхав до Неру на розмову про „співіснування"

Беоґрад. — Юґославський „маршал" Тіто виїхав спеціяльним поїздом на азійський Південний Схід, щоб відвідати спершу індійського прем'єра Неру, а потім прем'єра Бурми У Ну. Головна ціль його подорожі, як він сам запевнив, — переведення розмов із тими азійськими державними мужами, які, так само як він, стоять на позиціях „невтральности" між комуністичним та демократичним світами і вірять в можливість „співіснування" між країнами різних політично-економічних систем. Такий обмін думок може придатися всьому світові, — заявив Тіто, натякаючи, мабуть, на можливості посередницької ролі, що її відіграли б „невтральні". Як звичайно, шлях, що ним їхатиме Тіто залишається в тайні, з огляду на особисту безпеку комуністичного диктатора Юґославії.

Успішна боротьба проти комуністів в Італії

Рим. — Італійська протикомуністична організація „Паце е Ліберта" (мир і свобода) розліпила афіші по всіх великих італійських містах з публічним оскарженням різних чільних комуністів у тому, що вони — донощики, вбивники й обманці. „Комуністична парляментарна репрезентація, — пишеться у тій афіші, — складається з звичайних кримінальних злочинців і осіб, що їх кожне культурне громадянство викинуло б із своїх рядів з погордою". Для ілюстрації цього твердження подано список чільних комуністів, включно з їх головою, Пальміром Толіятті, і виписанням, хто що зробив. Толіятті був, — як сказано в тому списку — донощиком фашистської поліції проти власних колеґ, яких запроторював до в'язниці, борючись з ними за впливи. Афіш закликає подавати до суду скарги за наклеп. Перед афішами товпляться маси народу.

Араби погрожують, що зв'яжуться з Москвою

Об'єднані Нації. — Жидівсько-арабська ворожнеча в такій мірі загострилась, що репрезентант Ливану в Політичній Комісії Генеральної Асамблеї ОН виразно загрозив, що коли Об'єднані Нації послухають жидів і відкинуть вимогу арабських країн, щоб Ізраїль прийняв назад до себе арабських втікачів із часу жидівсько-арабської війни, то ці країни втратять довір'я до Заходу і шукатимуть собі союзника там, де їх „запрошується". В Єгипті, Сирії, Ливані й Йорданії живуть від близько 6 років коло 900 тисяч арабів з Палестини, які втекли звідтіль під час воєнних дій. Ізраїль не дозволяє їм вернутися до їх колишніх міст і осель, де, зрештою, їхні доми й все рухоме майно давно змінили власника, — бо, мовляв, наплив такої великої кількости ворожого жидам елементу був би „риском для державної безпеки" і потрясенням для господарського життя. Арабські ж країни твердять, що неполаднання проблеми тих утікачів затруює політичну атмосферу на всьому Середньому Сході і є несправедливим обтяженням для економіки цих країн.

Спільний штаб для комуністичних армій

Москва. — Спільний військовий штаб або об'єднане командування для совєтської і всіх сателітських армій заповів маршал Булґанін на бенкеті, влаштованому на честь 8-ми делеґацій, що з'їхались до Москви і разом з совєтською делеґацією нараджуються, як протидіяти об'єднаному в Паризькому договорі вільному світові. „Чи ви вирішите встановити спільний штаб, чи одне командування, ми привітаємо вашу рішучість у прив'язуванні більшої ваги до оборонних справ" — сказав Булґанін. Вправді військовики ще не брали участи у нарадах конференції, яка насправді є продиктовуванням московських директив зібраним сателітам, проте загально вважають, що та конференція має бути власне демонстрацією скріплення комуністичної збройної сили у відповіді на заповідь відбудови західньо-німецької армії. Східньо-німецький „прем'єр" Гротеволь заповів створення „національної армії", так само чехословацький „прем'єр" Сіроки говорив про потребу спільного командування. Маршал Булґанін згадав теж про „20 мільйонову китайську армію", дармащо — як зауважує при цій нагоді „Н. Й. Таймс" — офіційно комуністичний Китай має 4 мільйонове військо. Гротеволь палко заперечував, що до цього часу, мовляв, Сх. Німеччина не має ще реґулярної армії, фльоти й летунства.

Совєтські підводні човни на Китайському морі

Тайпеґ. — З націонал-китайського нищильника „Тайканґ", що виконував патрульну службу в протоці між Формозою і китайським суходолом, почули вночі згуки наче від недалекого підводного човна. Ті згуки раптово увірвались, але повторились знову тої самої ночі і тривали яких 10 хвилин. З нищильника випустили три глибинні бомби, що вибухли на глибині коло 140 стіп. Наступного дня вранці, на тому самому місці, за яких 10 миль на південний схід від острова Тачен, зауважено на хвилях дві великі олійні плями. Невідомо, чи ті плями походили з затопленого японського рибальського човна, чи з совєтського підводного човна. Японці скаржились, що в останньому часі на східньо-китайських водах пішли на дно два їх рибальські човни. З другого боку націонал-китайське командування твердить з усією рішучістю, що Совєти передали комуно-китайцям деяку кількість підводних човнів. Комуно-китайці — повідомляють націонал-китайські часописи при цій нагоді — щораз скріплюють свої артилерійські позиції на березі, підтягаючи далекобійні гармати, і розбудовують летовища та сітку шляхів.

В СВІТІ

● **Внаслідок штормy** затонув на Ірляндському морі біля Англії вантажний корабель „Трезіляи" містоти 7,373 тонн. Три члени залоги згинули, 19 врятовано, коли вони вже геть виснажились у боротьбі з хвилями. Затопились ще 4 інші кораблі, а число викинених хвилями на берег людських тіл зросло до 25.

● **Федерація** західніх комбатантів, яка відбуває у Відні свій конґрес, прийняла всіми голосами 150-ох делеґатів організацію західньо-німецьких воєнних ветеранів, після того, як ця організація осудила всякі воєнні злочини. Одинока жидівська організація ветеранів стрималась від голосування.

● **Парлямент** Европейської Сталевої і Вугільної Спільноти із осідком у Штрасбурґу вибрав своїм президентом італійського прем'єра Пеллю на місце померлого італійського державного мужа Де Ґаспері. Цей парлямент був подуманий при його створенні, як зав'язок міждержавного парляменту майбутньої европейської федерації. Після того, як Франція провалила Европейську Оборонну Спільноту, зависла в повітрі й Европейська Сталева і Вугільна Спільнота з своїм парляментом.

● **У Женеві** засуджено на 2 роки в'язниці 45-річного американського летуна Гаролда Дала, що з літака, якого він пілотував між Парижем і Женевою восени мин. року, вкрав золото вартости $33,000 і пустив його на гучну забаву з своєю швайцарською приятелькою у Монте Карльо. Дал був дуже обурений тим присудом.

● **Уряд Цейльону** проголосив заборону вбивати слонів. Три роки тому було на Цейльоні ще 1,000 слонів, а тепер число їх впало до 850. Коло 100 слонів щорічно вбивають плянтатори, захищаючи від них плянтації. Надалі вони мають відстрашувати слонів барабанами й штучними вогнями.

● **Протиалькогольний декрет** уряду Мендес-Франса у Франції викликав справжню революцію серед шинкарів, продуцентів алькоголю і алькоголіків. Їм удалося перевести у Французькому парляменті резолюцію 264 голосами послів із різних партій проти 220, яка закликає уряд зробити у проголошеному декреті виняток для продуцентів овочевого вина для власного вжитку.

● **Туніський** націоналістичний уряд погодився, на домагання Франції, відпекатись бунтарських „феллаґів" — арабських кіннотчиків - терористів, що перешкоджають тунісько-французьким переговорам про поширення прав автономного туніського уряду. Рішено закликати всіх феллаґів скласти зброю й одночасно проголосити для них амнестію.

СВОБОДА SVOBODA
український щоденник UKRAINIAN DAILY

FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.

Entered as Second Class mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J., on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає і не зобов'язується повертати незамовлені матеріяли.

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

НОВИЙ ВИКЛИК

Заарештувавши та засудивши на довголітню в'язницю 13 американських громадян всупереч усіх постанов перемир'я в Кореї та всупереч усіх міжнародних зобов'язань, комуністи кинули не тільки З'єдиненим Державам, але й всьому вільному світові новий виклик. Відомо бо, що засуджені за „шпигунство" американські летуни були учасниками війни в Кореї, яка велася під прапором Об'єднаних Націй і закінчилася перемир'ям, включно з постановою про звільнення і репатріяцію полонених, які самі собі того бажають. Червоний китайський уряд, який підписав це перемир'я, брутально тепер його порушив, засудивши полонених за „шпигунство". Очевидно, що китайські червоні судді є тут тільки виконавцями постанови, винесеної в Москві.

Цей новий виклик Америці і вільному світові може мати подвійну мету. Він може бути звичайним і часто практикованим большевицьким шантажем, розрахованим на те, щоб за ціну звільнення засуджених здобути користі, якщо не матеріяльні, то „моральні", або може бути й „пробним бальоном" у підготові нового, більшого лайдацтва.

Комуністичний шантаж уже не раз мав успіх. Згадати б тільки засуд американських громадян у Чехословаччині та Мадярщині і опісля їх викуп. Крім того, такими засудами комуністи створюють міжнародне політичне напруження, а опісля, звільнивши заарештованих за викупом чи в інший спосіб, приписують собі „добру волю" і „миролюбність" та намагаються капіталізувати їх для себе пропаґандою дома і закордоном. Шантаж був також одною з цілей комуністичної аґресії в Кореї.

З другого боку, такі виклики є для Москви та її прихвоснів добрим барометром, з поміччю якого вони перевіряють становище і настрої у вільному світі перед дальшим і важливішим кроком у своїй комуністичній, аґресивній політиці. Видно це яскраво на останньому прикладі із засудом американців у Китаї. Американська опінія, як і опінія світова, відразу поділилися. Одна частина, виразником якої є тут сенатор Новленд, рекомендує „рішучу акцію" аж до повної господарської бльокади китайського континенту. Натомість уряд, виразником якого був державний секретар Доллес, не хоче йти на цю провокацію, задовольняючись тим часом протестаційними нотами та заповідаючи подібну „дальшу акцію", на терені Об'єднаних Націй.

Звичайно, в такому складному й запальному міжнародному положенні, яке існує тепер, завжди побажана обережність у поступуванні зобов'язує тим більше. Але все має свої межі, отже мусить мати їх і обережність. Засуд американців у Китаї не є відірваним випадком. Це — одна ланка в безконечнім ланцюзі комуністичних викликів і провокацій, які ніколи не припиняться, бо вони є незмінним засобом такої ж незмінної комуністичної політики у змаганні до опанування світу. Доля засуджених тепер у Китаї важлива, і на те існує уряд країни, на те ми платимо податки, вдержуємо армію та продукуємо зброю, щоб забезпечити не тільки кордони країни, але й права та волю кожного громадянина. Проте, цей останній випадок уже якоїсь там з черги комуністичної провокації повинен змусити уряд країни не тільки подбати про звільнення засуджених, але й перевірити всю політику відносно комунізму.

Така перевірка під кутом нової комуно-китайської провокації більше ніж побажана головно з уваги на нову, спритно підсичувану Москвою гістерію „співіснування". І це в першу чергу повинні зробити союзники Америки. Бо ситуація в загальному виглядає так: після досвіду в Греції, Кореї, а частинно й в Індо-Китаї, після американських ґарантій для Формози та останніх договорів у Парижі в справі західньо-німецької армії, Москва могла переконатись, що ЗДА справді рішені припинити комуністичну аґресію і нікого не залишать напризволяще. Отже, на „поступову аґресію" немає виглядів для Москви, головно через Америку. В таких обставинах Москва могла б приготовлятись до аґресії „з кінця", себто почати її від самої Америки, спантеличивши раніше її союзників виглядами на „співіснування". Таку тактику підказує сама логіка, бо без Америки Москва, при її теперішній військовій могутності, не мала б жадної проблеми не тільки з Формозою, але й з Англією та кожною іншою країною.

В таких обставинах рацію має не тільки сен. Новленд, що домагається рішучої акції, але й державний секретар Доллес, що рекомендує холоднокровність та поведення відповідної акції в порозумінні з усіми союзниками. Бо тільки рішучість і єдність вільного світу можуть раз назавжди припинити комуністичні виклики і провокації.

ДВА ЧЕРЧИЛИ

(Допис із Лондону)

Сер Вінстон Черчил, все Об'єднане Королівство і приятелі теперішнього прем'єра Великобританії в цілому світі святкують його 80-ліття 30 листопада. „Чоловік рішення", — так назвав Черчила один із його численних біографів.

Що може сказати убогий „старий еміґрант", якого недоля кидала протягом останніх чотирьох десятків літ із одної країни в другу, а нарешті прибила, мов той „човен, води повен", до берегів Британії; що може сказати українець з нагоди ювілею прем'єра Її Величности? Сучасне такого еміґранта непевне, майбутність неясна, то хіба звернутися до минувшини і пригадати деякі факти...

Як відомо, перший із роду Черчилів, що одержав княжий титул (дюк), був предок теперішнього прем'єра Джон, князь Марлборо. Був він сучасником українського гетьмана Івана Мазепи та царя московського Петра І. Марлборо вславився своїм воєнним талантом, особливо у війні проти найбільшої держави в Европі того часу — Франції.

Людовик XIV, король Франції, мав великі завойовницькі пляни, і проти тих плянів виступила Англія. Традиційна політика Англії була спрямована на те, щоб ні одна держава на европейському континенті не могла опанувати европейської країни, бо з того виникала б велика небезпека і для Англії.

Марлборо брав участь у війні за Еспанську Спадщину (1701-1714). На осиротілий трон Еспанії були два претенденти: Карло Габсбурґ, брат німецького цісаря Йосифа, і внук Людовика XIV — Филип. Англія не хотіла допустити, щоб Филип Бурбон сів на еспанському троні, бо тоді, після смерти Людовика XIV, корона еспанська і корона Франції були б об'єднані, і сили Франції були б незмірно виросли. Проти Франції створилася коаліція — Англії, Голляндії, Австрії та інших земель Німеччини, щоб здобути еспанський трон для Карла Габсбурґа. Війна йшла досить успішно для коаліції: в 1711 році союзні війська під проводом принца Евгена Савойського вже прямували на Париж.

Однак в цей мент сталася несподіванка: помер Йосиф І, німецький цісар, і титул цісаря перейшов до його брата, Карла. Карло вже був коронований на короля Еспанії, і об'єднання корони німецької та еспанської на одній голові визнав парлямент Англії за небезпечний для інтересів своєї держави.

Тоді вперше вжито виразу — „рівновага сил" (Balance of Powers). Англія негайно рішила вийти із війни проти Франції, і лондонський уряд повідомив про це французів. Дальша війна Карла Габсбурґа за Еспанію закінчилася неуспіхом: довелося погодитися на мир (1715 р.). Англія погодилася, щоб еспанський трон дістався французькому королевичеві, але з умовою: щоб ніколи в майбутньому корона Еспанії і Франції не належали одній особі.

Таким чином Англія забезпечила собі рівновагу сил в Европі: в дійсності така система давала Англії завжди перевагу, бо кожна група держав мусіла числитися з словом Англії: з якою групою йшла Англія, та мала рішальне слово в европейській політиці. Джон Черчил, князь Марлборо, був ініціятором і виконавцем цієї політики Англії. То була далекозора, еґоїстична політика, але вона забезпечила народи Західньої Европи від поживання їх сильнішими сусідами.

Правда, також Джон Черчил не добачив нової небезпеки, яка зродилася тоді на північному сході: то була зреформована Московська великодержава. В Англії тоді ставилися неприязно до шведського короля-вікінґа, Карла XII, який хотів перегородити шлях імперіялізмові царя Петра.

Цар Петро високо цінив таланти князя Марлборо і плянував усунути з гетьманського уряду Івана Мазепу та дати українську булаву Джонові Черчилові. (Цар не довіряв Мазепі). Однак англієць відмовився від влади гетьмана в Україні.

В своїй політиці Винстон Черчил ішов слідами свого предка, князя Марлборо. В двох світових війнах, у яких Черчилові довелося відіграти таку визначну ролю, він здійснював політичний заповіт предків: не допустити переваги одної держави в Европі над іншими. Дуже небезпечною для Европи була імперіялістична Німеччина.

Однак, у відношенні до Росії Винстон Черчил виявив велику необережність, як і багато інших політиків Західньої Европи після російської революції 1917 року. Цим політикам (Пілсудський, Клемансо і ін.) здавалося, що Росія буде довгі десятиліття здригатися в конвульсіях громадянської війни і не буде страшною для світу. Черчил волів бачити відновлення реакційного режиму на територіях бувшої царської Росії і ставився неприхильно до „сепаратистів". Як член уряду в 1918-19 рр., Черчил допомагав російським „білим арміям", але не звернув уваги на національні сили України, які, при піддержці, могли б як не зліквідувати російський большевизм, то обмежити цю загрозу границями Московщини.

Навпаки, Україну віддано на поїд її сусідам. Це дало змогу большевизмові використати економічні сили України і створити могутню військову промисловість і армію.

Тепер перевага Москви в Европі така велика, що вже прем'єр Об'єднаного Королівства мріє не про „рівновагу сил", а про „коекзистенцію" з такою державою, яка тільки жде вигідного моменту, щоб порушити всі договори і продиктувати свою волю ближчим і дальшим сусідам силою.

Мабуть про невикористаний момент згадав сер Винстон, коли в промові до своїх виборців у Вудфорді, 23 листопада зазначив, що він велів британському військові в 1945 р. пильно збирати німецьку зброю після капітуляції, бо, в разі недодержання Москвою умов, довелося б ту зброю дати німцям для спільної оборони проти совєтського наступу.

Джон Черчил міг послідовно вести політику рівноваги. Винстон Черчил не мав тої змоги.

З приводу пропозиції гетьманської булави Джонові Черчилові я писав у листі до тодішнього члена парляменту п. Винстона Черчила, 1950 р., посилаючи йому інформаційний матеріял про Україну в англійській мові. Я зазначив, що коли б його славний предок Джон Черчил прийняв був цареву пропозицію, то, можливо, його родина лишилася б в Україні, і він сам був би тепер між українцями-еміґрантами, що обстоюють право України на незалежність. На лист прийшла відповідь, що він є високо оцінений п. Черчилом (appreciated)...

Панас Феденко

ПАРТИЗАНИ, НІМЦІ, ЦЕРКВА

На днях вдалося одному німцеві, який жив до цього часу на Шлезьку під польським комуністичним режимом, дістатися з фантастичними пригодами, в західню Німеччину. Про життя та відносини, які панують на Шлезьку, сповіщає західньо-німецька преса, на підставі спостережень згаданого втікача.

Свій опис починає втікач від містечка Фрідберґ, тепер Мірек. Число мешканців у ньому на 30% менше, як було до війни. Понищених воєнними діями домів ніхто не думає відбудовувати. Управа міста — це директори нечисленних державних фабрик та ремісничих артілей і селянських колгоспів. Була тут „партійна школа", але „батьки" міста викурили її до Гіршберґу, щоб могти господарювати по-своєму. Свої позиції вони скріплюють тим, що кожної зими запрошують коштом міста кількох варшавських бонз на „відпочинок". Заснували „батьки" міста одну нову „установу", а саме „ресторан", де є тільки жіноча прислуга, а вступ мають тільки старшини з прикордонної охорони (кордон Чехословаччини), товариші з Варшави і „заслужені для ойчизни патріоти".

Одну тільки журбу має Фрідберґ-Мірек. А саме газопроводи, які йдуть з Вальденбурґу до Ґерліц, на схід від міста, падають часто жертвою польських партизанів. Тут ідуть ці газопроводи на поверхні землі і тому охоронити їх від партизанів майже неможливо, бо треба б поставити що 20-30 метрів одного вояка. А підложити бомбу з запальним шнуром — це справа одної хвилини. Партизани знають, що газ — це головний мотор для воєнного промислу. І факт, що фабрики в Гіршберґу, Ґерліці та інших містах не працюють, належить до буденних явищ. Армія, охоронні батальйони та міліція супроти цих саботажників безсилі. Крім цього, місцеве населення допомагає партизанам на кожному кроці, які оперують невеличкими відділами. Ці відділи лучаться іноді у більші з'єднання, і тоді нападають на склади зброї, муніції, вибухових матеріялів тощо.

Під час партизанських нападів на якісь об'єкти, де працюють робітничі колони, чути часто оклики: „Не стріляйте, тут є німці!". Через це пішла поголоска, що партизани щадять при нападах німців, що раненим дають першу допомогу і т. п. Це, однак, не відповідає правді, бо, як каже втікач, якби так на ділі було, то це дало б притоку для масових репресій супроти нечисленних німців, які ще живуть на Шлезьку.

Страх перед партизанами перенісся з Фрідберґу і до недалекого міста Лєвенберґу. Поїзди, які курсують між цими двома містами, постійно перешукується. Та це нічого не помагає. Недавно прикріплено пакети з летючками на дахах вагонів та під вагонами в такий спосіб, що під час їзди летючки сіялися вздовж залізниці. Крім цього „батьки" міста мають ще інші клопоти. Колись (до війни) мав Лєвенберґ 6.328 мешканців, а сьогоднішній „Львовек Сльонскі" очікує з нетерпеливістю, коли 3000-ий новонародженець побачить „демократичний" світ. З цього числа живе в містечку 300 німців. Не краще виглядає і повіт. На просторі 744 квадр. кілометрів жило на 1. 5. 1939 року 63,476 людей, а сьогодні число мешканців становить 20,900. — Історія навчила нас, що „креси" — це не певний інтерес, — кажуть поляки і оминають Львовек Сльонскі та йому подібні міста. Правда, прибрало це містечко нову „пляцуфку", а саме „Войскови Дом Культури", де більше варшавських „панєнек", ніж культури. Тому, що це — прикордонний повіт, ніхто не знає, кому належить в ньому влада — цивільній адміністрації, чи військовій.

Згаданий втікач розказує ще про місто Лявбан, сьогодні Любань. Живе в ньому ще 600 німецьких родин, які працюють як фахівці в текстильних та інших фабриках. На вулицях лежать ще звалища домів, знищених війною. Це місто теж не лишилося позаду. Влаштувало воно площу для демонстрацій, на якій вивішено два величезні „освідомлюючі" плякати. На одному бачимо священика, який лівою рукою благословить нарід, а в правій держить пістолю. Другий плякат з написом „Мир на землі" — представляє священика біля гармат, на яких видніють ознаки американських долярів.

Але це протирелігійне наставлення уряду не стоїть на перешкоді тому, що широкі маси населення залишилися вірні Церкві. Німецькі протестанти мають свою церковну оркестру та хор. Наплив сільського населення до міських церков великий. Німці католики мають свої церкви, до яких заходять і поляки. Хоч праця починається дуже рано, робітники католики, так поляки, як і німці, заходять перед працею до церков. Недарма згадані міста дістали назву „Божі міста".

Нестор

Юрій Таркович

ЖИТТЄВИЙ РІВЕНЬ ПІД МОСКВОЮ І У ВІЛЬНИХ КРАЇНАХ

У намаганні обдурити своє населення і поширювати неправдиву пропаґанду закордоном, московське колективне керівництво часто-густо проливає крокодилячі сльози над долею населення у вільних країнах світу. Так, Радіо Волга недавно у довгому і, як звичайно, нудному пересиланні знову розговорилося про нібито нужденне життя робітників і селян в різних капіталістичних країнах. В цьому пересиланні рівночасно повторювано стару пісеньку про зростаючий добробут у царстві Маленкова, про дальше „круте" піднесення совєтської економіки тощо. Але кремлівські пропаґандисти і цим разом не подали жадних статистичних даних і порівнянь з країнами вільного світу.

Проте про життьовий рівень якоїсь країни найкраще свідчить кількість продуктів і товарів, які її населення щорічно споживає; точніше, скільки тих чи інших продуктів і товарів припадає на одну особу. З цієї причини наводимо п'ять таких порівнянь.

Продукція жирів: У Совєтському Союзі припадає на особу, включно з дітьми, пересічно 2,1 кілограма тваринних товщів на рік. У Західній Німеччині, наприклад, припадає на особу в 2½ разів більше, тобто 5,4 кг товщів. У Франції ще більше — 13 кг, тобто понад 6 разів більше як в Совєтському Союзі.

Продукція цукру: Підсовєтський громадянин споживає річно коло 19 кг цукру, але француз — на 8 кг більше, а американець — майже в три рази більше, тобто 51 кг. На цьому місці слід відмітити, що, за совєтською статистикою, Україна дає аж 75 відсотків всього цукру, продукованого в Совєтському Союзі. І от цікаво було б знати, куди саме попадає український цукор і що взаміну за нього одержує Україна. На багатій українській землі навіть цукру немає подостатку, все вивозить Москва, осолоджуючи нашим цукром чай росіян, червоних китайців і інших своїх сателітів.

Продукція взуття: Мешканець „країни Рад" має змогу придбати собі пересічно тільки 1,5 пари взуття на рік, але той — за совєтською термінологією — „вкрай збіднілий" американець купує 3,2 пари взуття річно. При цьому треба згадати, що величезна більшість американців рідко ходять пішки. За найновішою статистикою в ЗДА є тепер 52,000.000 автомашин в користуванні широких мас населення. А в Совєтському Союзі уважається вже майже люксусом, якщо хтось має ровер...

Панчохи і шкарпетки: Совєтські жінки, чоловіки й діти зможуть придбати річно приблизно 3,8 пари панчіх і шкарпеток. В ЗДА припадає на особу 12,3 пари.

Текстильні товари: Мешканець країни московського державного капіталізму має змогу набути 34 метри бавовняного текстильного матеріялу. Але мешканець Великобританії зуживає майже в два рази більше, тобто 63 метри.

Кремль знає, що все це брехня, що поширює його пропаґанда. Москва ж має свої дипломатичні представництва у всіх вільних країнах, має свою шпигунську сітку, яка напевно доносить і про справи економіки. Але, знаючи зубожіння і невдоволення власного населення, передусім на Україні, Білорусі, Кавказі і інших неросійських країнах, вони видумують різного роду байки про злидні населення в вільних країнах. Це стара московська практика: лови злодія — кричить сам злодій. Як вже згадано, ця брехлива совєтська пропаґанда скерована не тільки для систематичного обдурювання власного населення, але також для закордону, для інформації їм прихильного, або бодай невтрально наставленого населення в різних країнах.

Завдання української преси на еміґрації — систематично, повсякчасно, на основі статистичних даних, розбивати цю обдудну московську брехню і невтомно розкривати перед вільним світом економічне й національне поневолення нашої батьківщини.

ФАЛЬШ ІСТОРИЧНО-ПРАВНОГО ПІДҐРУНТЯ ТЕОРІЇ ТРЕТЬОГО РИМУ

Церковно - Археографічна Комісія Апостольського Візитатора для Українців у Західній Европі видала минулого року Збірник праць своїх членів під заголовком „Теорія Третього Риму", в якій вісім авторів опрацювали окремі частини цієї проблеми. Ці автори — це професори: О. Оглоблин, Н. Василенко-Полонська, Б. Крупницький, І. Мірчук, П. Курінний, Г. Кох, Ю. Шерех і В. Гришко. В. Гришко, на основі історичних джерел, доводить, як московські вчені фальшували документи й леґенди, щоб збудувати корисну для російського імперіялізму теорію про Третій Рим. (Проф. Василь Гришко. Історично-правне підґрунтя теорії III Риму. Мюнхен, 1953, ст. 76).

Коли ще в 14 і 15 віках існувала Візантія, як самостійна держава, тоді, як це видно з третього розділу праці В. Гришка, Москва вороже ставилася до Візантійської імперії, протиставлячи себе грецькому царству. Але сталося так, що 1453 року турки зайняли Царгород. Західні християни думали про те, як би то привернути „самостійність Візантії, але Москва в цьому не брала участи, бо тоді ще була в залежності від татарського хана. Та коли 1472 р., старанням Папи Іван III одружився з племінницею останнього візантійського імператора Костантина — Софією Палеолог, тоді почали московські вчені творити леґенду про візантійську спадщину московських князів. І цю леґенду плекали і використовували для політичних цілей, хоч шлюб відбувся при допомозі подвійного обману, і хоч сам Іван III не вважав свою дружину Софію за „спадкоємицю" Візантійського царства, бо спочатку своїм наслідником проголосив був не сина, що мав від неї (Василія), а внука — Дмитрія (1498).

Теорію „Третього Риму" перший сформулював чернець Філотей в посланні до московського дяка Михайла Мисюря-Мунехіна (1524 року) такими словами: „Вся христіанская царства придоша въ конецъ и снидошася во едино царство нашего государя по пророческимъ книгамъ, то есть росейское цар-

(Закінчення на ст. 3-ій)

Вол. Дорошенко

Є. Х. ЧИКАЛЕНКО

(З нагоди 25-ліття смерти)
(1861-1929)

(4)

На Чикаленка сипалися тайні доноси і уряд ждав тільки слушного часу, щоб зліквідувати і його самого і всю його роботу. А тим часом репресіям підпадала не тільки „Рада", але й сам її видавець: в 1907 році Чикаленка арештовано, а в 1909 трушено.

З вибухом війни „Раду", як я вже згадував, припинено, а невдовзі довелося ховатися перед арештуванням і самому Чикаленкові. Царська „охранка" закидала йому несотворенні гріхи, між іншим, участь у нарадах напередодні війни разом із галицько-українськими політиками в Конопіштї в австрійського престолонаслідника, архикнязя Франца Фердинанда в справі [illegible] Великої України [illegible] Розумується, все це було писане з пальця, проте Департамент Поліції на підставі подібних брехливих доносів своїх аґентів готував справжній монстрпроцес проти всього свідомого українства в Росії, задумуючи одним ударом знищити український національний рух, але революція 1917 року стала на перешкоді цьому задумові. Чикаленкові віддавалося в цьому процесі визначне місце.

Ото ж він, рятуючися від репресій, мусів кидати Україну й ховатися в Фінляндії, куди виїздив пару разів у 1915 і 1916 роках. А тим часом поліція пильно його розшукувала й робила труси в його домівці і в Києві і в Кононівці.

Революція 1917 р. визволяє Є. Х. Чикаленка від усіх тих приємностей, які зле відбивалися на його здоров'і, й він вертається до Києва і знову віддається улюбленій справі — відновлює „Раду" під зміненою назвою — „Нова Рада". Виходила вона аж до большевицької окупації 1919 р.

Здавалося б, що з упадком царату відкриється для Чикаленка широке поле для праці у відновленій українській державі, але, на жаль, тодішня молодь, як і теперішня, дивилася на „старих", як на опортуністів і ретроградів, і не скористала з досвіду й мудрих порад заслуженого українського патріота з очевидною шкодою для нашого державного будівництва. Безперечно багато завинив у цьому М. Грушевський, який замість стати понад партіями, бути свого роду українським Томою Масариком, очолив есерівську молодь, відцурався давніх своїх приятелів та однодумців із ТУП'у і почав їх уникати.

За німецької окупації особу Євгена Харламповича брано під увагу, як кандидата на гетьманську булаву, але він не вважав себе покликаним для такої ролі, та й не міг згодитися на це й з українського патріотичного погляду — взяти владу з рук, які брутальною силою розігнали український уряд і парлямент. З тих самих причин не прийняв Покійний і міністерського портфеля в гетьманськім уряді. Прем'єр Ф. Лизогуб пропонував йому портфель міністра хліборобства, а згодом Дм. Ів. Дорошенко, на доручення гетьмана Скоропадського, прохав його взяти на себе головування в кабінеті міністрів, але Євген Харлампович відмовився в обох цих випадках, заявивши, що він не почуває досить сил, щоб узяти на себе таке відповідальне завдання. Проте не відмовився взяти участь у раді міністерства хліборобства, яке очолював його приятель, Володимир Мик. Леонтович.

За Директорії Є. Х. Чикаленко, як і інші його однодумці, опинився поза рамками тодішньої нашої керівної верстви, для якої він і йому подібні були „буржуями", нездатними творити новий лад. Очевидно з большевицькою навалою Чикаленко мусів покинути Київ і податися на Захід, бо від большевиків не міг сподіватися для себе нічого доброго. І от невдовзі Євген Харлампович опиняється на еміґрації. 26 січня 1919 р. Чикаленко виїздить із Києва й 30-го січня ми бачимо його вже в тодішній столиці Західньої України — Станиславові. Пробувши тут пару тижнів, виїжджає до Славська на Скільщині, де наймає в одного українського священика кімнату з удержанням.

Тут він пише свій „Щоденник".

В половині березня вертається до Станиславова, а звідти на запрошення Петра Шекерика-Даникова їде до нього в Жаб'є, де перебуває до кінця серпня під румунською окупацією. З зайняттям Жаб'я поляками польські леґіонери, придержавши старого українського діяча пару день у тюрмі, вивозять його до Мостиськ, де він живе інтернований у родині українського священика, о. Куціля. В кінці жовтня Чикаленко переїздить до Перемишля, де два місяці перебуває у професора Українського Дівочого Інституту, проф. Дмитра Ґреґолинського, з яким заприязнюється. В Перемишлі знайомиться і теж близько сходиться і з другим відомим галицько-українським діячем, д-ром Мих. Косом. На початку 1920 р. Є. Х. Чикаленко виїздить до Варшави, звідки С. В. Петлюра допомагає йому виїхати до Чехословаччини. Звідси Чикаленко переїздить до Австрії й оселюється в Бадені під Віднем, а опісля в селі Раґенштайн у Долішній Австрії, вкінці у Відні. Тут у 1922 р. перебуває дві операції шлунку, на який він хворував здавна. Ще восени 1905 року лікувався в Женеві, але хвороба не покидала його й особливо мучила, коли він з якоїсь причини дратувався. А нервуватися доводилося часто через усякі клопоти, зв'язані з видаванням „Ради" та причіпками цензури й адміністрації. А на еміґрації до злиднів і зв'язаними з ними хвилюваннями долучилася журба про долю двох молодших синів, які залишилися на Україні — Петра й Івана. Вони обидва загинули на совєтській каторзі. Уціліли тільки троє з дітей Євгена Харламповича — дві доньки, відома діячка й учена Ганна Келлер і Вікторія Скоропис-Йолтуховська, які перебували в Німеччині, й син Левко, відомий археолог, що жив у Варшаві й з наближенням большевиків устиг переїхати на Захід.

В Австрії жив Є. Х. Чикаленко в тяжких матеріяльних умовах, дістаючи невеличку допомогу від Українського Громадського Комітету в Празі, заснованого заходом Микити Шаповала та, не зважаючи на злидні й тяжку хворобу, живо цікавився громадськими й літературними справами й озивався на тодішні болячки нашого життя в журналі колишнього співробітника „Ради" В. Піснячевського „Воля". Деякі його статті, міщені в цьому журналі, вийшли й окремими відбитками (про українську мову й ін.).

В 1925 р. допомога Громадського Комітету урвалася й Є. Х. Чикаленко переїздить до Чехословаччини на скромну посаду голови термінологічної Комісії при Українській Господарській Академії в Подєбрадах.

Влітку 1928 р. дістав він сильний напад хвороби і мусів піддатися в Празі операції. Після операції вертається до Подєбрад, де живе в тяжких матеріяльних обставинах. Весною 1929 р. знову заслаб. Тяжко хворого довелося знову везти його до Загального Шпиталю в Празі, де він і помер від рака 20 червня 1929 року на 69-ому році свого трудящого життя. 25 червня тіло його, за заповітом, спалено. Покійний бажав, щоб його прах вивезено на Україну після її визволення й там розсіяно на рідній землі.

В. Савченко

У 75-ЛІТТЯ ВОЛОДИМИРА ДОРОШЕНКА

Тихо й непомітно проминуло 75-ліття нашого заслуженого вченого й видатного громадянина, Володимира Дорошенка.

Довго чекав я, що з цієї нагоди хтось із учених, літератів або журналістів вшанують, як воно й годиться, видатну людину згадкою в пресі. Та марно переглядав я сторінки „Свободи", хоч там досить часто зустрічалися статті самого В. Дорошенка або з якоїсь нагоди згадувалося його ім'я.

Ото ж я, хоч і простий смертний, вирішив хоч коротенько відзначити цінну дату 3-го жовтня 1879-го року, бо тоді прийшов на світ сеньйор української бібліографії, літературознавець і невтомний національно-політичний діяч, що все своє життя присвятив Україні, за неї терпів, для неї працював і працює далі.

Сімдесять п'ять років життя, це добрий шмат часу. Мало кому з учених щастить дожити до такого віку й зберегти повноту духових сил і винняткову енергію. А ці прикмети посідає Володимир Дорошенко.

Побачив світ наш Ювілят у старокозацькій сем'ї небагатого дідича-лікаря. Дитинство провів на селі, а гімназію скінчив у м. Прилуках, на Полтавщині. Вже в дитинстві виявляв небуденні здібності до науки й у гімназії йшов першим учнем. Також із ранніх років заглиблювався в читання і то поважних змістом книжок. На гімназіяльній лавці вже належав до таємного українського гімназіяльного гуртка. Як сам він казав пізніше, в справі національного розвою керівниками його тоді були старші гімназисти: сл. пам'яти Сочавів і Ст. Сірополко. Тоді ж розпочав бібліотекарську кар'єру, ставши бібліотекарем згаданого гуртка. Шкільні товариші любили В. Дорошенка за його привітність, веселість, дотепність і тавариськість, — ці прикмети зберіг він і досі. Багатьом слабшим учням допомагав охоче у виробленні різних шкільних задань, чи то з математики чи з літератури. Йому це йшло дуже легко. Віддав юнацькой данину й поетичній музі, але соромився признатись, що пише вірші; вважав, що це йому, поважному, не личить. І тільки як виїхав до університету в Москву, родина натрапила в бюрку забутий зошит із його віршами, — вони були зовсім гарні.

У Москві юнак відразу поринув в українське оточення, ставши свого часу членом РУП, та гарячково віддався національній роботі. Звичайно, це не минуло йому дарма. Пильне око царських жандармів стежило за ним, і після кількох трусів та арештів, його було вислано з Москви. Це був час студентських розрухів, страйків. Студентів тоді карано, висилано, віддавано в салдати. Дома батько радив синові виїхати на студії закордон, але той уважав дезертирством покинути Україну й цілковито віддатися тільки науці. Тож продовжував студії в московськім університеті. Між іншим, ще студентом на вакаціях працював, як статистик з рамени Полтавського Губерніяльного Земства і це давало йому можливість ширити національну пропаганду серед селянства.

Свої національні почування не ховав у розмовах із знайомими ще в ранньому юнацтві і от раз один із тих знайомих сказав: „Ти розумний хлопець, але тебе повісять". Тай мало не повісили, коли б не пощастило врятуватися втечею з-під воєнного суду.

Після небезпечної, повної жахливих несподіванок нелегальної втечі, де трохи не наложив головою, попав В. Дорошенко до Львова. А що почав свою літературну діяльність ще з 1900 р., то тут в літературних і наукових колах його вже знали, зокрема проф. М. Грушевський. Врешті молодий емігрант дістав посаду бібліотекаря при НТШ у Львові, де пізніше вже, як директор бібліотеки, залишався до кінця її існування, цебто до приходу большевицької влади в Західну Україну в 1939 р.

Серед імігрантських злиднів не підупадав на дусі. Широко обдарований природою, посідаючи просто геніяльну пам'ять і винняткову працездатність, на все знаходив час: і на бібліотекарські обов'язки, й на науку, й на літературну працю. Хоч і скінчив московський університет, то вписався ще й на львівський. Можливо вабило його, що там викладається українські предмети. По закінченню й цього університету мав складати докторат, але почалася перша світова війна й перекреслила ще раз наукову кар'єру Дорошенка. Зрештою, він не гнався за титулами, як і його батько, що скінчив два факультети, а поїхав на село, як земський лікар, аби працювати для народу. Ото ж і син пішов слідами батька. Скромний аж занадто — ознака високої інтеліґенції й розуму, — ніколи не висувався наперед, до того ж нечестолюбний, хоч знав напевне більше, як який доктор. Задовольнявся завжди й задовольняється тепер сумлінним виконанням своїх службових і національно-громадських обов'язків.

На початку першої світової війни заблисла в умовинах Австрійської держави можливість розпочати реальну національну роботу. Молодим ентузіястам, як Володимир Дорошенко та гурток інших наддніпрянських молодих емігрантів, присвічувала ідея самостійної України. Отож, як відомо, в 1914 р. у Львові постав Союз Визволення України, а В. Дорошенко був співосновником і членом його президії. А там Відень, гарячкова робота, редакторство Вісника СВУ. Було вже не до докторату, хоч і говорилося тоді, що в Відні легше було здобути цей титул, ніж на львівському університеті.

Так минали роки в шаленій роботі, до самозабуття...

Заслуги СВУ, а з тим і його працівників, тепер повинні вже бути відомі й ширшим колам нашого громадянства, хоч би зі споминів про СВУ самого В. Дорошенка та статтей о. Даниленка-Данилівського, що нещодавно друкувалися в „Свободі". Що ж до наукових і національно-громадських заслуг нашого Ювілята, то їх підніс ред. В. Мудрий в своїй статті „За культурний рівень полеміки", надрукованій в час. „Свобода" ч. 170, з дня 3. IX, ц. р.

На закінчення не зайвим буде ще раз пригадати, що наш Ювілят був членом усіх українських товариств у Львові, редак. журналу „Життя і Знання", вид. „Просвіта", постійним ред. календаря „Дніпро" у Львові і Празі, співред. Літ. Наук. Вісн., співред. І-ої Української Енциклопедії, співробітник багатьох часописів і журналів у Західній Україні, він же співробітник Записок НТШ, нарешті автор бібліографічних і літературознавчих творів. За наукові заслуги вибраний був дійсним членом НТШ у Львові і Києві; членом Історико - Філологічного Т-ва у Празі, членом Наукового Інституту в Берліні і врешті є він член УВАН на еміґрації.

В свої 75 років Володимир Дорошенко все ще повний сил і невсипущої енергії. Невтомний у праці, зберіг ясність розуму, бадьорість і свою кольосальну пам'ять та знання, защо у Львові прозвали його ходячою енциклопедією. Дивлячися на його обличчя, ясні блискучі очі й молодечу швидку ходу, ніхто б не повірив, що він має 75 років.

А він же пройшов довгий шлях тяжкого життя, наповненого невпинною, наполегливою працею для добра української справи. Доля не щадила йому великих терпінь і втрат, не зазнав він і спокійного, вигідного життя.

Бажаємо ж нашому Ювілятові ще довгих літ, і дальшої корисної наукової та громадської праці. Бажаємо, щоб бодай тут, у ЗДА, на схилі життя зажив спокійно й відпочинув від життєвих недогод та міг віддатися своїй у-

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

Шікаґо, Ілл.

П'ять років кооперації.

Ще не минуло повних п'ять років з того часу, коли група ідейних людей, здебільша кооперативних працівників з краю, під проводом інж. І. Семянчука, б. директора Центросоюзу у Львові і члена багатьох центральних кооперативних проводів в Галичині, вирішили заложити кооперативу в Шікаґо. Перші кроки були дуже важкі, не можна було навіть одержати достовірних інформацій про існування кооперації в Америці. Траплялося й таке, що дехто прямо відраджував братися до цього діла, щоби — мовляв — не стягнути на себе клейма соціяліста. Та ініціятори не вдоволялися інформаціями осіб, які не чули нічого про кооперацію. Вкінці вдалося нав'язати зв'язки з американськими кооперативними центрами і за їхнім попертям була заснована „українсько - американська кооператива „Самодопомога". Першим завданням, що його поставили собі члени основники, було закуплення дому для літньої оселі для дітей і ведення такої оселі впродовж вакаційних місяців. Все ж в статуті кооперативи предбачено і торговельну діяльність.

Початки були дуже важкі. Мало хто з новоприбулих розпоряджав в тому часі готівкою, щоби могти заплатити згори свій уділ (дол. 100.00). До того ще й не відомо хто пускав всякі сплетні про незаконність кооперативних установ, про можливість втрачення уділу. Інші ж (т. зв. песимісти з призвичаєння) згори засуджували цілу справу на невдачу. Та недаром у групі ініціяторів букли люди, які по першій світовій війні ставили підвалини під могутню будівлю української кооперації в Польщі. Їх послідовності і витривалості треба завдячувати, що „Самодопомога" зростала з кожним місяцем. П'ять років тому закуплено будинок під діточу оселю в Раундлейку, затягаючи навіть на задаток позичку в приватних осіб, не згадуючи про кільканадцятитисячний морґедж. Але це не страшило ініціяторів, які вірили в слушність справи і були певні, що з часом кооператива ця стане популярною. Від трьох років управа кооперативи розробляла плян створення в Шікаґо торговельного підприємства, яке своїми прибутками допомогло б розбудувати діточу оселю. Остаточно в серпні ц. р. відкрито при Шікаґо Евню велику споживчу крамницю в новокупленому будинку. Було це можливе до здійснення тому, що саме в літі ц. р. сплачено останню рату морґеджової позички за будинок оселі. Під час дорічного пікніку в Дні Праці урочисто спалено морґеджові грамоти. Сьогодні кооператива „Самодопомога" вже твердо вросла в шікаґівський ґрунт. Ось цифри з балансу на 31 жовтня 1954 р.: 302 члени, які вплатили 22,283 доларів уділів.

Два будинки в Шікаґо і Раундлейку вартости 37,354 дол. Все це завдяки послідовній праці відданих справі людей.

Молодшою віком є друга кооперативна інституція в Шікаґо — „Кредитово - щаднича кооператива „Самопоміч". Майже ті самі люди взялися до її організації. І тут треба було зачинати з нічого. Перші члени основники були й першими вкладчиками. Розпочинаючи з круга найближчих знайомих, ширено пропаґанду за складанням заощаджень у новій кредитівці. Зрозуміння для ідей кооперації було вже значно більше завдяки праці попередниці. Щораз більше громадян почало приносити гроші до „Самопомочі". Незабаром розпочато і позичкову діяльність, щоби заспокоїти потреби невеликого кредиту новоприбулих. Сьогодні — на порозі четвертого року діяльности — кооператива виказує такі осяги (по даним білянсу на 31 жовтня 1954):

832 членів - вкладчиків на суму дол. 437,238.60.

Резерви і зиск до поділу 12,-489.76.

Касове поготівля 168,948.35.

Бонди 60,000.00.

Позички 249,868.00.

За три роки праці направду кольосальні осяги, тимбільше, що й „Самопоміч", подібно як „Самодопомога" майже виключно здані на громадян з останньої іміґрації. А що можна би осягнути, коли б ми йшли всі гуртом, коли б без поділу на „старих" і „нових", без усіх „-івців" і „-ізмів" ми на економічному полі стали б в одну лаву! Шікаґо зі своїм скупченням української громади, відносно найкращими заробітками в цілій Америці, з наявністю нерухомостей, — могло б на економічному полі дати приклад усій українській спільноті, організуючи великі торговельні і промислові спілки. Чому ж би в північній частині міста не покликати до життя великої банкової інституції, яка обслуговувала б українців морґеджовим кредитом, яка б допомагала при творенні більших підприємств. Можливості для такої економічної розбудови є. Перегляньмо історії великих корпорацій і побачимо, що вони починали також з малого і розрослися до теперішніх об'ємів впродовж років. Ми маємо всі дані до великих діл на економічному полі: є капітали — дарма, що розпорошені в десятках банків і тисячах домів, є люди — випробовані у праці, люди чесні і віддані справі. Ставаймо тільки в одну лаву! Спільним зусиллям можемо побудувати кольосальні будівлі, якими будуть пишатися наші прийдешні покоління.

Т. Л.

Клівленд, Огайо

Ревія „Нові Обличчя".

Багато голосів чулося в Клівленді про потребу якихось розривкових імпрез, які після монотонної праці в фабриках давали б людям хвилину психічного відпруження - розваги, створювали б погідний настрій, приємну атмосферу. Кількаразові спроби людей доброї волі не давали бажаних результатів. Після хвилевого запалу й кількох невдач приходила скоро зневіра. Аж врешті знайшлася людина сильної волі, з ініціятивою й організаторськими здібностями, а до того дуже енергійна, в особі п. Сергія Вушака, яка свої пляни постановила зреалізувати.

І ось одного дня по-мистецьки виконані летючки довели до відома всіх, що ревія „Нові Обличчя" відбудеться в Українськім Народнім Домі, дня 21-го листопада ц. р., в год. 6-тій вечора.

Мені було дуже цікаво, після повені різних менше й більше святочних академій, побачити імпрезу діяметрально іншого характеру, імпрезу, на якій буде можна трохи розважитись. Надії мене не завели. Спонзор ревії, Т-во Укр. Купців і Підприємців у Клівленді, може бути гордим зі свойого „новонародження".

Поставити цю ревію допомогли п. Вушакові мистецький керівник імпрези п. Зоя Острогін, яка вложила багато своєї душі й свойого „я" у постановку поодиноких точок, — технічний керівник п. Леонід Дмитревич, який показався дуже здібним у стойому новому фаху, а ним ставлені танки це щось нового й оригінального, — музичний керівник п. Володимир Плотніков, — та керівник сценічного оформлення, дуже талановитий артист - маляр п. Тиміш Вілинський, який до кожної точки програми зладив окремі й дуже ефектовні декорації, при чому дещо допоміг йому п. Сергій Терентюк. Кожний із згаданих осіб це індивідуальність у своїй спеціяльності. А до того оркестра під проводом п. Мирона Шияна й дотепні конферансьєри пп. Дмитревич і Терентюк давали згори запоруку повного успіху імпрези.

Програма ревії не перевантажена, дібрана й під мистецьким оглядом на рівні. Виконавці — це за малими вийнятками майже всі „нові обличчя". Однак це не значить, що ті „нові обличчя" — це початкуючі, нові сили на сцені; навпаки — деякі з них це заавансовані артисти й то високої мистецької вартости. Згадати б хоч би солістку балету п. Віру Руссо, яка в трьох дуже ефектовних танках показала свою високомистецьку клясу, а виконанням і строями захоплювала публіку. Ясне, що її партнери пп. О. Росул, Ю. Карпатський та Л. Дмитревич — це теж артисти високого рівня, кожний у своєму стилі. Між „новими обличчями" ми мали тим разом нагоду побачити теж наш многонадійний дорiст, учениць американської, балетної школи в Клівленді, молодих панянок Тамару Дибу і Світляну Середу. Обидві молоді артистки — це надійні, нові „зірки" українського балету, які своїм мистецьким виконанням кожної точки та граціозністю і гнучкими рухами могли вдоволити найбільш вибагливого глядача. В Українському Танку виступила ще й п. Леся Драч, знана танцюристка українських народних танків та пп. Ю. Русин, Ю. Карпатський і Л. Дмитревич, які в нагоду зібрали довго неугаваючі оплески. Окремо слід би ще згадати дуже популярного балетмайстра українського балету п. Ю. Русина, який у морацькому танку „Матльо", показав себе знаменитим виконавцем і інтерпретатором.

У вокальній частині вечора треба окремо згадати молоденьку співачку п. Марту Кульчицьку, яка зокрема в „Японськім Романсі" своїм ніжно-ліричним сопраном чарувала публіку. Цей ніжний голос неначе спроваджений на окреме замовлення до тої точки програми, до якої японську музику зложив музичний керівник імпрези п. В. Плотніков. Мужеські „краски" заступав на ревії загально відомий баритон д-р Володимир Воднар, який своїми настроєвими танґами приневолював публіку переноситися в країну милих споминів... А з ним мов би змовились п. Марія Писаренко, яка особливо піснею „В літній вечір" (аранжемент п. М. Шияна) здобула собі заслужені симпатії публіки, і п. Віра Лісаченко, яка з чуттям відспівала танґо „Тейк мі ін юр армс". Ревія закінчилась „ад гок" зладженим фіналом.

Цілий ревійовий ансамбль заслуговує на абсолютне признання. Шкода лише, що цієї дуже милої імпрези не мало змоги побачити більше української публіки, хоча була рідка нагода до цього. Ті, що не були, втратили багато!

Д-р О. Наклович.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

ПРО „СВІТЛА І ТІНІ" В ВОФАЛО

Випадково довелося мені прочитати в ч. 216 з 9 листопада ц. р., „Наші „світла і тіні", де в першій частині згадка про події в нашому місті.

Не можу здогадатися, чи це редакційна стаття, бо не має підпису, чи може це допис, коли брати під увагу зміст. В кожному разі виглядає воно дивно і загадково, а та особа, що це писала, не була поінформована або хотіла сіяти роздор, бо те, що там подано, не відповідає правді.

На доповіді НТШ-івського діяча в Вофало були присутні і члени „однієї виховної організації молоді", себто суміці, і одного з них вибрано до комісії, що буде займатися збиранням постійних добровільних датків на НТШ.

На святі з дня 31 жовтня 54 р. (а не 3. X. 54 р.) були присутні і члени другої виховної організації молоді, себто Пласту. Пластун-сеньйор виготовив декорації і програми для свята, а пластові юначки в одностроях, так, що ніхто не міг це переочити, роздавали програмки.

Цікаво було б знати, на яких об'єктивних фактах спирається твердження, що головний провідник „другої виховної організації" не прийшов тому, що йому „немила" особа одного доповідача?

Надіюся, що не відмовите помістити мої коротенькі завваги.

З пошаною,

Т. Душенко.

Вофало, 25 листопада 1954.

Справа спростування допису під заголовком: „Наші світла і тіні", поміщеного в числі 216 з дня 8 листопада 1954.

Провід Пластової Станиці в Вофало отсим стверджує, що около 75% членів Пл. Станиці взяло участь у Святі Зброї, (яке відбулося 31 жовтня) в тому числі всі члени Проводу (Пл. Станиці), а пластунки-юначки в пластових одностроях мали впорядництво на згаданім святі.

Просимо Редакцію „Свободи" звернути увагу своїм дописувачам, щоби вони вірно та точно інформували загал про порушувані ними справи, бо неточність та перебільшення не дають нікому користи.

З пошаною

За Провід Пл. Станиці в Вофало: пл. сен. Олександер Вережницький (станичний); ст. пл. Соня Головата (стан. писар).

Вофало, 11 листопада 1954 р.

Від Редакції:

Коментар „Світла і тіні" був написаний на підставі довшого допису: „Танок містичів", надісланого п. Осипом Залеським, який називав речі по імені і допис підписав своїм повним ім'ям та прізвищем.

Ню Йорк. — Укр. Л. М. Клюб в Ню Йорку повідомляє, що в п'ятницю, дня 3 грудня 1954 р., відбудеться вечір, присвячений 20-й річниці смерти Академіка М. Грушевського. Доповідь виголосить В. Подоляк на тему: „Нові матеріяли про останні три роки життя і смерть М. Грушевського". Початок о год. 8 вечера.

ДОПОВІДЬ В НТШ

Д-р Олександер Домбровський виголосить в суботу, 4 грудня ц. р., год. 6 веч. в приміщенні НТШ в Ню Йорку, 302-304 Вест 13 вул. наукову доповідь на тему: „Геллинські елементи у східньо-европейській мітології в античному світі".

ВИКОНАЛИ СВІЙ ОБОВ'ЯЗОК

У цій рубриці друкуємо з признанням і подякою імена тих громадян, що прислали свою добровільну доплату до передплати „Свободи" та свою пожертву на фонд дитячого журналу „Веселка".

СПИСОК Ч. 39.

Ім'я	Сума	Ім'я	Сума
С. Турап, Ріґо Парк	$16	Н. Михайлишин, Пасейк	2
А. Осадца, Ню Йорк	10	Ф. Гурин "	2
Від. 42 УНС, Пасейк	10	І. Мечник "	2
В. Марущак "	5	Н. Кашалаба "	2
Я. Трембах, Енґліш Рівер	5	П. Головачук "	2
І. Шмигулець, Балтімор	3	М. Лелет "	2
Г. Туркевич, Сиракюз	3	П. Кобзар "	2
Т. Кірванич, Філя.	3	А. Ваньо "	2
Р. Мусій, Вілмінґ	3	В. Новацький "	2
С. Наврецький, Вілмінґ	2	Д. Калин "	2
В. Франко, Когоєс	2	С. Шах, Гамілтон	1.50
І. Потучко, Філаделфія	2	І. Мокрий, Шікаґо	1.50
І. Валуш "	2	М. Гуцалюк, Пасейк	1
А. Манько "	2	Г. Романів "	1
В. Кісіль, Монтреал	2	П. Напок "	1
П. Архітко, Рачестер	2	М. Тимбір "	1
О. Калушка, Клівленд	2	А. Ткачук "	1
М. Мельник, Рачестер	2	А. Борисюк, Филаделфія	1
М. Малиніський, Рачестер	2	З. Матла "	1
Л. Циктор Фордс	2	П. Гадач "	1
М. Трутко, Іст Шікаґо	2	К. Сольчаник, Міннеаполіс	1
М. Вілоус, Рачестер	2	В. Микулик "	1
О. Бурачок, Джамейка	2	І. Маштелір "	1
П. Яців, Лорейн	2	Д. Гусак "	1
Д. Садівничий, Клівленд	2	В. Головко "	1
М. Заньковський, Вілмінгтон	2	Д. Мандибур "	1
П. Стадник, Амстердам	2	Д. Хабін "	1
І. Сидор, Асторія	2	В. Моцьо "	1
Н. Медвідь, Латробе	2	В. Сас "	1
С. Ваницький, Йонкерс	2	И. Ковалів "	1
М. Калинич, Виандот	2	Дрібними "	1
І. Лобів, Філа.	2	М. Нейко, Ню Бритен	1
Е. Флис, Вашинґтон	2	Я. Погорецький, Рачестер	1
Н. Жук, Ембрідж	2	І. Уханський, Шікаґо	1
Р. Панасюк, Лінколн	2	З. Ярема, Плейнфілд	1
О. Федорика, Магнаґ	2	І. Васьків, Рачестер	1
Д. Керничний, Елизабет	2	Д. Атаманюк Турнерс Фолс	1
С. Гаврин, Філа.	2	А. Огродник, Честер	1
П. Федорців, Міннеап.	2	В. Вовнянка, Амстердам	1
С. Ганушевський, Філа.	2	Х. Геба, Статен Айленд	1
І. Гузик, Ню Гейвен	2		
Д-р. Ю. Павлишин, Міннеап.	2	Разом	$ 175.00
Ю. Гаврилів, Филаделфія	2	Раніше проголошено	8,448.71
К. Демчук "	2		
А. Смоляк "	2	Разом вплинуло на фонд „Веселки".	$8,623.71

ФАЛЬШ ІСТОРИЧНО-ПРАВНОГО ПІДҐРУНТЯ ТЕОРІЇ ТРЕТЬОГО РИМУ

(Закінчення зі стор. 2-ої)

ство. Два убо Рима падоша, а третій стоитъ, а четвертому не быти". І хоч у цьому формульованні багато неправди, бо в первісному тексті замість слова „росейское" було слово „ромѣйское" (римське), — на ній збудовано філософічно-історичні концепції, які мали служити російському імперіялізмові та допомагати Москві завойовувати щораз нові країни. Хід думок цієї імперіялістично - завойовницької концепції такий: права Риму перейняла Візантія, яка відігравала ролю Другого Риму, а від Візантії ті права, нібито, перейшли на Москву, яка стала Третім Римом.

А щоб можна було пов'язати історію Москви сяк-так із Візантією, московські історики привласнили собі історію України-Руси в княжій добі, яка мала тісні зв'язки з Візантією тоді, коли ще не було Москви. Московські вчені не завагалися навіть вивищувати свою Церкву, використовуючи леґенду про відвідини апостолом св. Андреєм київських гір. Москва впродовж двох років канонізувала стільки своїх святих, скільки в Україні й Білорусі канонізовано за шість віків, а 1589 року заснувала свій власний патріярхат.

Якою неправдою послуговувались деякі автори для звеличання московських царів, видно з такого речення: „Единъ только истинный подражатель Христовъ и пречистой Дѣвы Маріи есть благочестивый Государъ нашъ Царъ и Великий Князь Петръ Алексѣевичъ всея Россіи: въ немъ точію единомъ сія мудрствуются, яже и во Христосѣ Іисусѣ и пречистой Матери Его".

Проф. В. Гришко закінчує свою працю такими висновками:

„Поминаючи те, що концепція „Третього Риму" є мітом, і що всі її складники є антиісторичні і неправні, ... бо „в них лежать історичні леґенди й літературні версії, а замість правних титулів і заложень спочивають фальшування, обман, привласнення, насильство і знущання з права", — цю „імперіялістичну концепцію покликали органи московської церкви і держави оправдати вічно невгаваючу, перманентну агресію московської потвори, що, занедбуючи вселюдські одвічні ідеали справедливости, миру, моралі і свободи, потрапила перетворити Московію на світову потугу, що затруює людство".

Л. Луців.

ПРИЙМАЄТЬСЯ ОГОЛОШЕННЯ СВЯТОЧНИХ ПОБАЖАНЬ В „СВОБОДІ"

Адміністрація „Свободи" повідомляє, що йдучи на зустріч загальним побажанням, вона й в цьому році призначить окремі шпальти збільшеного розміру числа на оголошення традиційних святочних привітів і побажань. Ціна оголошення залишається така сама, як і в попередніх роках: 2 доляри за 5 рядків, та більше, відповідно до величини оголошення а саме: 1 цаль через одну шпальту $2.00; 1 цаль через 2 шпальти $3.50; 2 цалі через 2 шпальти $6.00; 3 цалі через 2 шпальти $10.00; 4 цалі через 2 шпальти $15.00; 5 цалів через 2 шпальти $18.00; 6 цалів через 2 шпальти $22.00. Треба сподіватися, що загал нашого громадянства використає цю нагоду, щоби передати свої традиційні побажання та дати про себе знати своїм рідним, приятелям і знайомим навіть в найдальших закутинах світу, куди навряд чи звичайна пошта занесла б таку вістку. Великий тираж „Свободи" та відповідний зміст збільшеного святочного числа надають таким побажанням окремої вартости і значення. Зголошення святочних побажань, разом з грошевою оплатою, можна надсилати найпізніше до 31-го грудня ц. р.

Спорт

„ЛЕВИ" — „СПАРТА" 5:3 (1:2).

Шікаґо, 28. XI. 54. — Після останніх змагань „Леви" виробили собі слушно марку дружини, яка починає грати щойно тоді, коли противник веде різницею щонайменше 2 воріт. У півфінальних змаганнях стейту за проф. чашу чеська дружина „Спарта", що є зліпком відпадків різних дружин і представляє собою справжній інтернаціонал, включно з мурином на центрі нападу — провадила до 5 хв. перед кінцем першої півгри 0:2! — щоб вкінці у вислідi серії стрілів: Маркевича на 40 хв., М. Дахнівського на 50 хв., Куцана на 52 і 60 хв. та Ванаха (карний коп) на 82 хв. — програти 5:3.

Гра, хоч велася на важкому, розмоклому ґрунті, під акомпаніямент типового осіннього дощику — була дуже жива та стояла на високому технічному рівні. Дуже приємно вражала комбінаційна гра нашого нападу з Куцаном, Маркевичем і Ванахом на чолі, при чому останній заслуговує на спеціяльне вирізнення. Його особа — це, без сумніву, великий позитив, що ворожить „Левам" гарне майбутнє.

Склад: Касіян, Ляхів, Мелешко, Тищенко, Андрушко, Коханюк, Маркевич, Куцан, М. Дахнівський, Банах, Куляс, І. Дахнівський.

Глядачів: поверх 100.

Судді: Далквіст, Новаковскі — добрі.

Роман Дублянпця.

Толботт домагається збільшення платні для летунів

Ню Йорк, Н. Й. — Секретар летунства на обіді Крайового Товариства Індустріяльної Безпеки в готелі Рузвелта в Ню Йорку заявив, що летуни повинні діставати на 25 відсотків збільшену платню, коли залишатимуться на дальші роки служби після закінчення обов'язкового реченця. Толботт сказав, що впродовж останніх 15 років кошти прожитку збільшилися на 200 відсотків, заробітна платня організованого робітництва зросла на 315 відсотків, а платні летунів, що служать понад обов'язковий реченець збільшились тільки на 110 відсотків. Вишколення фахового летуна коштує державі 14,600 долярів, але летуни не хочуть залишатися на довшу службу, бо в приватних підприємствах вони можуть заробляти далеко більше. Число довгореченцевих летунів зменшилося з 60 відсотків до 22, і летунські сили вже в найближчому році відчуватимуть брак 200,000 летунів. Треба буде приймати нових летунів і видавати гроші на їхній вишкіл, а на думку Толботта краще збільшити платні летунам, і вони тоді радо залишатимуться служити понад обов'язковий реченець.

Крайова Рада Безпеки затвердила новий плян збільшення військових резерв

Вашинґтон. — Крайова Рада Безпеки затвердила плян, запропонований секретарем оборони про збільшення військових резерв американських збройних сил. В справі цього пляну президент Айзенгавер конферував із головою Крайової Комісії Вишкільної Комісії Дж. Окс Адлером. Новий плян для створення потрібних армії резерв із вояків, які ще не є ветеранами, передбачає дворічну військову службу, а також шестимісячну службу для відбуття початкового вишколу. Ті вояки, які відбудуть вишкіл, а після будуть приділені до резерви, як резервісти відбуватимуть періодично впродовж сімох років і шістьох місяців додатковий військовий вишкіл, щоб їхня служба при війську виносила разом повні два роки. Тих вояків, що не зголосяться на вправи резервістів, покличуть до військової служби, щоб вони доповнили свій вишкіл до повних двох років. Уряд сподівається, що 84-й Конґрес продовжить закон про обов'язковість дворічної військової служби, який кінчається 30 червня 1955 року.

Чіянґ перестерігає проти „співіснування"

Тайпеґ, Формоза. — Національно-китайський президент Чіянґ Кай-шек висловив жаль з приводу того, що в широкому світі все ще є люди, ба навіть державні діячі, які вірять в комуністичні фрази про „співіснування". Китайці, мовляв, мають у цій справі найкращий досвід, бо Москва й підтримувані нею китайські комуністи довгий час кричали про „співіснування" з Куомінтанґом. Співіснування в комуністичному розумінні називається існування для комуністів і винищення для всіх некомуністів. Чіян Кай-шек запропонував включення в Південно-Східній Азійський Пакт Формози, Японії і Південної Кореї. Комуно-китайці, сказав він, уважають Формозу за найповажнішу перешкоду для свого походу на південно-східні азійські країни і тому не зречуться плянів опанувати її. Чіянґ Кай-шек критикував американську мовчанку у питанні, чи ЗДА боронитимуть тільки острів Формозу, чи також суміжні острівці в Формозькій протоці. Та мовчанка, мовляв, заохочує комуно-китайців до бомбардування тих острівців.

Спершу вели шпигунську роботу, а потім ще обурювались

Лондон. — Сов. Амбасада в Лондоні поскаржилась перед англійськ. міністерством закордонних справ на спосіб, в який англійські часописи реферують справу шпигунської афери 27-літнього англійського службовика Джана Клейренса. Він оскаржений у тому, що збірав тайні відомості про англійську протилетунську оборону, діючи на службі Совєтів. Англійські часописи конкретно подавали призвище одного совєтського „дипломата", що звербував Клейренса до тої роботи. Тепер совєтська амбасада має ще відвагу скаржитись на „провокаційний спосіб писання" англійських часописів, — що, мовляв, „ображують" совєтську амбасаду.

Армія ЗДА будує електричний мінолов

Вашинґтон. — Команда фльоти повідомляє, що замовила будову нового електронічного мінолова в Сконсолідованій Корабельнобудівельній Корпорації в Ню Йорку за ціну 1,782,107 долярів. На випадок війни, мінолов продукували б масово, щоб не допустити до бльокади морів і океанів ворожими мінами. Новий мінолов має ту прикмету, що він виловлює міни не тільки з-під поверхні води, але також із дна моря. Новий модель мінолова є 144 стопи завдовжки і має 358 тонн. Воєнні експерти бояться, щоб ворожі літаки і підводні човни не забльокували мінами американські порти. Совєти мають новий рід мін, які їм випродукували німці. Ті міни лежать спокійно на дні моря, але коли над ними пливе корабель, і зменшить тиснення води, вони вибухають і нищать корабель. Досі не було оборони перед цими мінами, тепер мають їх виловлювати нові електронічні мінолови.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ УНС

ВІЛКС-БЕРІ, ПА. — В-во св. І. Хрестителя відд. 223, повідомляє, що збори відбудуться в неділю, 5-го грудня, в парафіяльній залі зараз по Службі Божій. Маємо важні справи, проситься членів прийти на час і вирівняти свої довги. — Уряд.

СИРАКЮЗ, Н. Й.—Т-во Укр. Січ відд. 39, повідомляє членів, що місячні збори відбудуться в неділю, 5-го грудня, о год. 3-ій попол., в У. Н. Домі. Проситься всіх членів прийти обов'язково на збори. В суботу, 4-го грудня від 8-11 вечором і в неділю, 5-го грудня від 11:30 до 3 пополудні можна вплачувати вкладки. — Управа.

Посмертні Згадки

МИХАЙЛО ІВАНИЛО, член Бр. Василія відд. 168 УНСоюзу в Перт Амбой, Н. Дж., помер несподіваною смертю забитий при упадку літака в Норт Кароліна дня 13-го листопада 1954 р., проживши 35 років. Оставив в смутку дружину Марію, сина Михайла, дочку Лини, Батька Олексу, Маму Марію, 4 сестри і одного брата. Похорон відбувся 18-го листопада з погребового заведення при участи Родини, Знайомих і Членів відд. 168. Похоронено на цвинтарі Кловер Парк. — В. Й. П.!

Гр. Бобин, секр.

ПАРАСКА КУЧМА, довголітня членка УНСоюзу відд. 300 в Джанставн, Па., померла 14. листопада 1954 р., в 64-ім році життя. Покійна родилася в с. Колятие, пов. Сянік, Зах. Україна. Полишила в смутку мужа Иосифа, 7 синів, Михайла, Гриця, Івана, Петра, Иосифа, Василя і Стефана, 3 дочки Катерину, Марію і Анну, 14 внуків і сестру Юлію. Похорон відбувся 17-го листопада з дому Покійної в присутности Родини Членів і Приятелів до грек.-кат. Церкви св. Петра і Павла, а відтак на Somerset County Memorial Park Cemetery. — В. Їй П.!

Ф. Кавчак, секр.

МАРІЯ КОРОМЕЦЬ, членка 147 відд. УНСоюзу в Алентавн, Па., померла 21-го листопада в 58 році життя. Покійна родилася в селі Королуші, повіт Рудки, Зах. Україна. До УНС вступила 1923 р. Була діяльною членкою і жертвувала на народні цілі. Полишила в смутку чоловіка Івана, сина і дві доньки, брата Василя і 4 внуків. Ціла родина є членами УНСоюзу. Похорон відбувся 25-го листопада в Укр. Правосл. Церкві при великій участи Громадян, Родини і Членів УНС. Похована на укр. правосл. цвинтарі на Фулертон, Па. — В. Їй П.!

І. Федорак, секр.

• РОЗШУКИ •

САВЧУК ФЕДІР І ЄВГЕНІЯ
з табору Райнгардказерне, Новий Ульм — обізвіться!
ЮРІЙ КОПЕЛЬНЯК
46 W. College Avenue
St. Paul, Minn.

Пошукую: Двоюрідну сестру **УЛІТУ ПАРАНИЦЯ** з м. Сарни, — Волинь, а також Знайомих з м. Сарни і Вережниці. Писати на адресу:
Д. МАРКОВСЬКИЙ
7 Elm Grove Ave.
Toronto, Ont., Canada

ГРИГОРІЙ І АННА КОЛИВАБЮК з дому Перегінець пошукують брата **ВАСИЛЯ ПЕРЕГІНЕЦЬ** і кума **НИКОЛУ КАЩИК**. Голоситись на адресу:
HRYHORYJ KOLYBABIUK
Avenida 20 No. 495 B. Entre calles 40 y 41. Barquisimeto, Estado Lara — Venezuela
Американські газети прошу про передрук.

ТАРЗАН, ч. 3375. Їзда шляхом.

Гаррігеп був пригноблений. Його мрії про атракції з дикою людиною в цирку розвіялись, коли він почув, як мавполюдина заговорила.

— Що ви робите тут... в Африці?. — запитав Тарзан мандрівного шукача золота, взявши в руки віжки.

— Людина повинна жити, чи не так?, прожебонів Гаррігеп. — Я занадто старий, щоб шукати золото... то ж я продаю намиста і матерію тубільцям, чого їм треба.